

LA REBOTIGA

La trilogia d'Uhlman sobre la barbàrie nazi

Columna edita per primera vegada en català la trilogia —tres volums en un estoig en format de luxe— en què l'escriptor Fred Uhlman reflecteix magistralment la barbàrie de la Segona Guerra Mundial. Tres títols amb els quals l'escriptor (advocat laboralista a l'Alemanya prenazi i conegut pintor naif a l'exili) va merèixer el reconeixement internacional. Les tres novel·les esdevenen tres parts d'una commovedora història d'amistat entre dos joves que es veu truncada pel nazisme.

L'amic retrobat / L'ànima valenta / El retorn. Fred Uhlman. Columna. 275 pàgines, 30 euros

Un miler de veus sobre Barcelona

En un recull documental sense precedents, Lluís Permanyer ha reunit en aquest volum cites de gairebé un miler de personatges no catalans sobre la ciutat de Barcelona, evocada en la literatura, el còmic, el disseny, la pintura o la música al llarg de 2.000 anys. L'autor ja va publicar el 1993 un llibre que recollia mig miler de testimonis sobre Barcelona. L'èxit assolit el va animar a ampliar la recerca, el resultat de la qual és aquest nou volum.

1.000 testimonis sobre Barcelona. Lluís Permanyer. La Campana. 878 pàgines, 29 euros

Retrat d'una biblioteca simbòlica

La historiadora Isabel Segura repassa alguns episodis de la intensa vida de la que va ser la primera biblioteca pública de dones d'Europa (L'Institut de Cultura i Biblioteca Popular de la Dona, de Barcelona), creada el 1909.

Un espai que va esdevenir un "enclavament emotiu" per a moltes generacions de dones, des de principis del segle XX fins a l'actualitat.

Memòria d'un espai. Isabel Segura. Publicacions de l'Abadia de Montserrat. 192 pàgines, 14 euros

Una obra teatral amb la guerra com a teló de fons

El director i dramaturg Jordi Casanovas va guanyar el Premi de Teatre Eduard Escalante-Ciutat de València 2006 amb aquesta obra, on s'entrecruen les històries i les vides de nou personatges que encaren els estralls de la guerra com poden. *Estralls* és una paràbola sobre la capacitat anorreadora de les guerres i alhora una reflexió sobre la pròpia identitat.

Estralls. Jordi Casanovas. Bromera. 101 pàgines, 8,70 euros

COLLS I PUNYS

Els grafistes

NARCÍS COMADIRA

A cabo de rebre un llibre preciós. Me l'envia Daniel Giralt-Miracle i es tracta del seu discurs d'ingrés a l'Acadèmia de Belles Arts de Sant Jordi. El llibre, dissenyat per Enric Satué i maquetat per Víctor Oliva i amb el text de Daniel Giralt-Miracle, reuneix en la seva autoria tres noms de nissagues prestigioses de les arts gràfiques del país. Giralt-Miracle traça en el seu discurs, *La generació dels grafistes*, una breu però verídica història —com podríem dir parafrasejant Roberto Longhi— d'això que ara coneixem com a "disseny gràfic". Giralt-Miracle va a buscar els orígens d'aquesta història a la Barcelona de l'Exposició Universal del 1888, en la renovació de tot ordre que va significar per a la ciutat aquell esdeveniment. I ens recorda que Catalunya, llavors, era la fàbrica d'Espanya i que els productes necessitaven imatge. Etiquetes, marques, cartells. Ens explica com els pintors van esdevenir "cartellistes", seguint la moda parisenca, i

Lletres

Una lliçó d'harmonia

LLUÍS MUNTADA

Pinyols d'aubercoc

Emili Manzano

L'Avenç

126 pàgines, 17 euros

Una bona obra literària sempre reposa sobre l'harmonia de les diverses forces que la componen. A *Pinyols d'aubercoc* es desplega una delicada alquímia de l'escriptura: cadascun dels elements —sinestèsics, evocadors, elegíacs...— que irriguen el cos d'aquestes proses exalta una fusió tel·lúrica del llenguatge, on el sentit del text es transparenta amb la llengua que l'expressa. Des d'una perspectiva que recorda la magnífica plasticitat oral de la literatura de Llorenç Riber o Maria Antònia Oliver, l'aplec del conjunt de proses que Emili Manzano (Ciutat de Palma, 1964) va publicar a la revista *L'Avenç* al llarg del 2006 s'inscriu en una rica tradició d'escriptors contemporanis que, com ara l'obra de Perejaume o els dietaris de Miquel Pàrolí, explora les marques inherents de l'idioma, aquesta majestuosa espiritualitat carnal que es dona quan el pensament estableix una íntima aliança amb el llenguatge. "Visc el meu quotidià en tres llengües, però el dialecte és com un corrent subterrani que flueix per davall del pensament i cerca constantment ulls per brollar", escriu Manzano en el prefaci d'aquest llibre que significa el seu debut literari i que de manera deliberada crea un sinuós joc de miralls reflectint altres miralls: pensament i llenguatge s'atrapen i es reboten l'un a l'altre.

L'objecte primordial de *Pinyols d'aubercoc* és el temps. Sense estridències, sense oripells melosos, amb una portentosa sensibilitat afectada pels estímuls més lleus, les proses d'aquest llibre reuneixen en un mateix fris narratiu una crònica objectiva de la transformació de la Mallorca dels seixanta als vuitanta, així com l'educació sentimental de l'autor. La infantesa, l'adolescència, el moment paralitzant d'abandonar l'illa per anar a Barcelona a estudiar, un períple de vida bohèmia a París, les mitologies familiars, el buit indissoluble que deixen les persones estimades i que ja han mort, la irrupció del turisme, la violència

L'escriptor Emili Manzano. / CARLES RIBAS

ensordida que es dona quan desapareix un món i una generació sencera queda sepultada en nom del progrés..., tots aquests aspectes cristal·litzen en una exploració minimal del temps psicològic. El jo es converteix en la clepsidra que mesura el pas i els embats del temps. Per concretar el desfici d'aquest procés hi ha imatges tan vehements com la que proporciona el padri de l'autor, quan de sobte s'arromanga la màniga i mostra al seu nét adolescent el tatuatge d'una ballarina: "Ara la meua carn és flonja i la pell me penja, però quan tenia els braços forts com els teus, movia els músculs per fer-la ballar", li diu. La memòria deixa cicatrius en la pell del temps. Les cicatrius poden tenir la forma d'una ocarina —com la que molts anys enrere

va enviar el desnonat oncle Maccià des de França, abans que se li perdés definitivament el rastre—, pot ser una taca de sang inesborrable o una clapa de cendra al fons de l'hort. La superposició de plans temporals unida a una exuberant volubilitat lingüística on cada mot és just el mot que ha de ser permet afinar l'inventari vital: l'autor, ja de gran, mentre escriu a prop de la seva amant adormida, associa el soroll que fa l'estilogràfica amb els xiulets dels pinyols d'aubercoc que ell fabricava en la seva infantesa. El temps i els seus vendavals: mentre apilona la llenya, l'autor fa com si la padrina, ja morta des de fa anys, encara fos viva. El lirisme és un bàlsam: "Demà partesc. Un altre pic. Pensau en mi perquè no vos oblidí". Un llibre inoblidable.

així Ramon Casas i Santiago Rusiñol van ser els Toulouse-Lautrec i els Mucha del país. Ens recorda els concursos de l'Anís del Mono i del xampany Codorniu i de les cigarretes París. Després parla de les arts gràfiques noucentistes, quan el cartellisme, lligat a la tipografia esdevé una eina educativa del gust. El cartellisme, que recull després el decorativisme i el racionalisme, va arribar fins a la guerra civil, en la qual va tenir una importància extraordinària, com tothom sap. És a partir

d'aquí que comença la tesi pròpiament dita de Giralt-Miracle, tesi que podríem resumir així: el cartellisme esdevé grafisme quan s'implica en la lluita per les llibertats, entre les quals la de la modernitat. És aquesta època la que estudia Giralt, l'esplendor de la qual situa en els anys seixanta del segle passat. Noms com Josep Pla-Narbona, Joan Pedragosa, Enric Huguet, Tomàs Vellvé, Rey Padilla, Morillas, etc., ens suggereixen imatges que formen part indiscutible d'aquells anys. Giralt fa una petita glossa de cadascun i el llibre és il·lustrat amb alguns dels treballs més personals de cada grafista. Aquests que es van anomenar grafistes, amb aquest neologisme que ja forma part del nostre lèxic, també es van agrupar dins del FAD i, el que és més important, van definir l'àmbit del seu treball: "tot el que faci referència al foment i l'estudi del grafisme, és a dir, expressió gràfica aplicada a la publicitat i a les arts gràfiques en general o a qualsevol altra activitat similar". I en van definir les intencions: "vetllar pel manteniment de la qualitat ètica i estètica de la producció gràfica en general".

Després de la transició, i amb una important presència en la societat, el "grafisme" es converteix en "disseny gràfic". Tots recordem allò que es preguntava en aquells anys, en la Barcelona preolímpica: "Estudies o dissenyes?" Ara el país és ple de dissenyadors gràfics, alguns esplèndids. Molts, anodins. També en aquest món, com en tots, el desert de la mediocritat avança.